



ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

ДРУГА СЕКЦІЯ

СПРАВА “ПІВЕНЬ ПРОТИ УКРАЇНИ”

(Заява № 56849/00)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

29 червня 2004 року

Це рішення набирає чинності відповідно до умов, визначених у пункті 2 статті 44 Конвенції. Рішення може бути відредаговане.

У справі “Півень проти України”

Європейський суд з прав людини (друга секція), що засідав палатою у складі:

п. Ж.-П. Кости (J.-P. Costa), *Голови Суду*

п. А.Б. Баки (A.B. Baka),

п. Л. Лукайдеса (L. Loucaides),

п. К. Юнгвірта (K. Jungwiert),

п. В. Буткевича (V. Butkevych),

пані В. Томассен (W. Thomassen),

п. М. Угрехелідзе (M. Ugrekhelidze),

та п. Т.Л. Ерлі (T.L. Early), *секретаря секції*,

після обговорення у нарадчій кімнаті 22 жовтня 2002 року та 8 червня 2004 року

постановляє таке рішення, винесене в останній із зазначених вище днів.

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було порушено на підставі заяви проти України (п^о 56849/00), з якою громадянка цієї держави, пані Ірина Валеріївна Півень («заявниця») звернулася до Суду 29 грудня 1999 року відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав та основних свобод людини («Конвенція»).

2. Заявницю, за якою було визнане право отримати правову допомогу, представляє адвокат з Києва — пан Юрій Володимирович Мартинюк. Український Уряд („Уряд”) був представлений Уповноваженим — пані В. Лутковською. З 20 жовтня 2003 року її замінила пані З. Бортновська, новий представник Уряду.

3. Заявниця скаржилася на невиконання рішень Конотопського міського суду від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року, які визнають за нею право на надбавку за вислугу років та на допомогу на оздоровлення.

4. 1 листопада 2001 року Суд змінив склад своїх секцій (пункт 1 статті 25 Регламенту). Таким чином, ця заява була передана на розгляд другій секції (пункт 1 статті 52). Отже, палата, призначена для розгляду цієї справи (пункт 1 статті 27 Конвенції), була створена відповідно до пункту 1 статті 26 Регламенту.

5. Рішенням від 22 жовтня 2002 року палата визнала заяву частково прийнятною.

6. Заявниця і Уряд подали свої письмові зауваження щодо справи (пункт 1 статті 59 Регламенту). Оскільки після проведення консультацій зі сторонами палата вирішила, що немає потреби проводити слухання у справі (пункт 3 статті 59 *in fine* Регламенту), кожна сторона подала письмові коментарі на зауваження іншої.

ЩОДО ФАКТІВ

I. Обставини справи

7. Заявниця народилася у 1960 році і мешкає у місті Конотопі, Україна.

8. У лютому 1998 року заявниця звернулася до Конотопського міського суду з позовом до професійно-технічного училища № 20 міста Конотопу (державний заклад), вимагаючи стягнення заборгованості із заробітної плати за період з листопада до грудня 1996 року, з листопада до грудня 1997 року, а також надбавки за вислугу років за 1997 рік у розмірі 874,70 гривні.

9. Рішенням від 1 квітня 1998 року суд задовольнив позов та зобов'язав цю установу сплатити заявниці суму, яка відповідла сумі її заробітної плати за зазначені періоди та надбавки за вислугу років за 1997 рік.

10. У лютому 1999 року заявниця звернулася до Конотопського міського суду з позовом до професійно-технічного училища № 20 міста Конотоп, вимагаючи стягнення заборгованості із заробітної плати за період з жовтня до грудня 1998 року, надбавки за вислугу років та допомоги на оздоровлення за 1998 рік у розмірі 772,04 гривні.

11. Рішенням від 4 березня 1999 року суд задовольнив позов та зобов'язав цю установу сплатити заявниці суму, яка відповідла сумі її заробітної плати за зазначений період, надбавки за вислугу років й допомоги на оздоровлення за 1998 рік.

12. 14 квітня 1998 року та 15 травня 1999 року відповідно, суд надіслав до закладу-боржника виконавчі листи.

13. 3 травня 1998 по листопад 2000 року заявниця подала численні скарги до Конотопського міського управління юстиції та до голови Конотопського міського суду з метою проведення примусового виконання рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року.

14. Листом від 9 липня 1999 року начальник Конотопського міського управління юстиції повідомив заявницю про те, що рішення, винесені на її користь, залишаються невиконаними через відсутність власних коштів училища.

15. Листом № 117 голова Конотопського міського суду повідомив заявницю про те, що вищезазначені рішення залишаються невиконаними через нерегулярний характер фінансування Державним казначейством поточних витрат училища.

16. У травні 1999 року заявниця подала до Конотопського міського суду позов до управління Державного казначейства в місті Конотопі з метою визнати останнє відповідальним за невиконання рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року.

17. Рішенням від 9 червня 1999 року суд відхилив позов заявниці, констатувавши той факт, що рішення від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року залишаються невиконаними через нерегулярний характер фінансування Державним бюджетом поточних витрат професійно-технічного училища № 20 в місті Конотопі. Крім того, Суд послався на те, що Державне казначейство лише розподіляє кошти, передбачені Державним бюджетом і що воно таким чином не може бути відповідальним за відсутність необхідних державних коштів. Суд, нарешті, відзначив, що запізнення виконання зазначеного рішення виникло внаслідок відсутності відповідної нормативної бази щодо завдань, покладених на міністерства у випадку відсутності бюджетних коштів. Рішенням від 21 липня 1999 року Сумський обласний суд залишив рішення від 9 червня 1999 року без змін.

18. Двома постановами від 8 листопада 2000 року державний виконавець Конотопського міського управління юстиції визнав неможливість виконання рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року через відсутність коштів у боржника та закриття виконавче провадження.

19. У листопаді 2000 року заявниця звернулася до Конотопського міського суду зі скаргою на Конотопське міське управління юстиції з метою скасувати постанову від 8 листопада 2000 року.

20. Рішенням від 12 грудня 2000 року суд скасував постанову від 8 листопада 2000 року зазначаючи, що державний виконавець не виконав свої обов'язки щодо примусового виконання рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року. Суд відновив процедуру виконання відповідних рішень.

21. У лютому 2001 року державний виконавець Конотопського міського управління юстиції звернувся до Конотопського міського суду з двома поданнями з метою отримати відстрочку сплати заявниці, відповідно до рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року надбавки за вислугу років та допомоги на оздоровлення в розмірі 747,68 українських гривень через недофінансування Державним бюджетом витрат професійно-технічного училища № 20 міста Конотопу, призначених для цих цілей. Двома рішеннями від 5 березня 2001 року суд постановив, що невіплата заявниці її надбавки за вислугу років та допомоги на оздоровлення, відповідно до рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року пояснюється тим, що закони про Державний бюджет на 1997 – 2000 роки не передбачали такого типу витрат. На цій підставі він надав професійно-технічному училищу № 20 міста Конотопу відстрочку виконання рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року до часу, коли з Державного бюджету будуть профінансовані витрати, призначені на виплату надбавки за вислугу років та допомоги на оздоровлення.

22. Заявниця подала касаційну скаргу на рішення від 5 березня 2001 року. Двома рішеннями від 11 квітня 2001 року Сумський обласний суд залишив рішення від 5 березня 2001 року без змін.

23. 26 квітня, 2 червня, 12 та 22 жовтня 1999 року та 26 лютого 2001 року заявниці було сплачено заборгованість із зарплати, відповідно до рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 у розмірі 899,06 гривень.

24. З того часу рішення Конотопського міського суду від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 у частинах щодо сплати заявниці надбавки за вислугу років та допомоги на оздоровлення залишаються невиконаними.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ПРАВО

А. Закон України „Про державну виконавчу службу” №202/98-ВР (із змінами)

25. Відповідно до статті 1 Закону державна виконавча служба входить до системи органів Міністерства юстиції України. Ця стаття визначає завданням державної виконавчої служби своєчасне, повне і неупереджене примусове виконання рішень, передбачених законом.

26. Відповідно до статті 11 за діяльність, яка не відповідає Закону про Державну виконавчу службу, державний виконавець підлягає дисциплінарній, кримінальній чи адміністративній відповідальності. Ця стаття передбачає, що шкода, заподіяна державним виконавцем фізичним чи юридичним особам під час виконання рішення, підлягає відшкодуванню.

27. Відповідно до статті 13 будь-яка зацікавлена особа має право оскаржити в адміністративному чи судовому порядку дії або бездіяльність державного виконавця.

В. Закон України „Про виконавче провадження” № 606-XIV від 21 квітня 1999 року (із змінами)

28. Відповідно до статті 2 Закону примусове виконання рішень покладається на Державну виконавчу службу.

29. Стаття 33 Закону передбачає, що за наявності обставин, що ускладнюють виконання рішення або роблять його неможливим, державний виконавець за власною ініціативою або за заявою сторін, а також самі сторони мають право звернутися до суду, який видав виконавчий документ, із заявою про відстрочку або розстрочку виконання, а також про встановлення чи зміну способу і порядку виконання.

30. Стаття 85 передбачає можливість для будь-якої зацікавленої особи оскаржити в адміністративному чи судовому порядку дії або бездіяльність державного виконавця. Відповідно до статті 86 збитки, заподіяні державним виконавцем громадянам чи юридичним особам при здійсненні виконавчого провадження, підлягають відшкодуванню.

С. Конституція України від 28 червня 1996 року

31. Відповідно до статті 96 Державний бюджет України затверджується щорічно Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України.

ЩОДО ПРАВА

I. ПРО ЗАЯВЛЕНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

32. Заявниця скаржитися на невиконання рішень Конотопського міського суду від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року в частині, що стосується виплати надбавки за вислугу років та допомоги на оздоровлення. Вона посилається на частину 1 статті 6 Конвенції, сформульовану так:

« Кожен при вирішенні спору щодо його цивільних прав та обов'язків (...), має право на справедливий (...) розгляд упродовж розумного строку (...) судом, встановленим законом ».

A. Аргументи сторін

33. Уряд стверджує, що боржник отримав відстрочку на виконання вищезазначених судових рішень, але це не означає відмову заявниці у правосудді. Повне виконання судових рішень не залежало ні від боржника, ні від державної виконавчої служби, а від регулярності фінансування з державного бюджету поточних витрат боржника. Зокрема, Міністерство фінансів могло б гарантувати сплату заявниці її надбавки за вислугу років та допомоги на оздоровлення відповідно до рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року, якщо заявниця звернулася б до суду, щоб він визнав це міністерство відповідачем у цих справах. Крім цього, таке звернення підтверджувало б інтерес заявниці та її необхідну турботу щодо виконання рішень на її користь. За відсутності цього, поведінка заявниці в світлі тривалості виконання цих рішень звільняє державу від відповідальності за заявлене порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з невиконанням рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року. Крім того, Уряд нагадує, що відстрочка виконання судового рішення на час, потрібний для пошуку необхідного вирішення проблем правопорядку може бути обґрунтована винятковими обставинами (див. рішення "*Меацці проти Італії*" (*Meazzi c. Italie* № 35815/97, 15 листопада 2001 року). Він вважає, що відсутність бюджетних коштів може бути такими винятковими обставинами. Уряд підкреслює той факт, що починаючи з 2001 року, Державний бюджет робить асигнування, призначені для викладацького складу, хоча це відбувається поступово. Це означає, що рішення на користь заявниці будуть виконані в належний час.

34. У відповідь, заявниця стверджує, що боржник має у своєму розпорядженні позабюджетні кошти. Вона підкреслює, що не дивлячись на численні скарги, направлені до державного виконавця, останній не виконав свої обов'язки по примусовому виконанню рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року, що й було підтверджене рішенням Конотопського міського суду від 12 грудня 2000 року. Крім того, саме на державного виконавця покладался обов'язок передати матеріали до суду для зміни відповідача у справі. Вона підкреслила, що з огляду на мотиви відстрочки виконання рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року, отримання нею надбавки за вислугу років та допомоги на оздоровлення у близькому майбутньому є маловірогідним. Крім цього, заявниця заперечує винятковий характер обставин, на який посилається Уряд, у тій частині, що відсутність бюджетних коштів не завдала шкоди всім працівникам держави.

В. Оцінка Суду

35. Суд нагадує, що право на судовий розгляд, гарантоване статтею 6, також захищає і виконання остаточних та обов'язкових судових рішень, які, у країні яка поважає верховенство права, не можуть залишатися невиконаними, завдаючи шкоди одній із сторін (див. рішення у справі "*Горнсбі проти Греції*" (*Hornsby c. Grèce*) від 19 березня 1997 року, Збірник рішень 1997-II, с. 510-511, § 40; рішення у справі "*Бурдов проти Росії*" (*Bourdov c. Russie*), № 59498/00, § 34, від 7 травня 2002 року; рішення у справі "*Ясіун'єне проти Литви*" (*Jasiuniene c. Lituanie*), № 41510/98, § 27, від 6 березня 2003 року; та рішення у справі "*Руйану проти Румунії*" (*Ruianu c. Roumanie*), № 34647/97, від 17 червня 2003 року).

36. Крім того, Суд вважає, що якщо можна допустити, що держави втручаються у процедуру виконання судового рішення, таке втручання у результаті перешкоджати, унеможлиблювати чи надмірно затягувати виконання, ні, тим більше, нівелювати саму суть рішення (див. "*Імобіліаре Саффі проти Італії*" (*Immobiliare Saffi c. Italie*), рішення від 28 липня 1999 року, Збірник постанов і рішень 1999-V §§ 63 і 66; "*Сатка та інші проти Греції*" (*Satka et autres c. Grèce*), № 55828/00, § 57, 27 березня 2003 року).

37. Суд не покликано вивчати, чи є внутрішній правопорядок здатним забезпечити виконання винесених судами рішень. Дійсно, кожна держава-учасниця забезпечує адекватний та достатній юридичний інструментарій для забезпечення своїх зобов'язань. Суд має за мету вивчити, чи були заходи, вжиті українською владою адекватними та достатніми. (див., *mutatis mutandis*, рішення у справі *Ігнаколо-Зенід проти Румунії* (*Ignaccolo-Zenide c. Roumanie*), № 31679/96, § 108, збірник рішень 2000-I).

38. Суд відразу зазначає, що сплата заявниці її заробітної плати відповідно до рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року вже не підлягає обговоренню (див. пункт 32 вище, а також рішення від 22 жовтня 2002 року щодо прийнятності цієї заяви). Суд також зазначає, що процедура виконання рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року вже триває шість та п'ять років відповідно. З матеріалів справи в Суді видно, що заявниця постійно вимагала виконання рішень. Відсутність до проти Міністерства фінансів не свідчить про відсутність необхідної турботи з боку заявниці, оскільки Суд вже визнав неадекватний характер такого позову за таких обставинах цієї справи (див. рішення від 22 жовтня 2002 року про прийнятність цієї заяви).

39. Суд звертає увагу на те, що в цьому випадку боржник є державним закладом, поточні витрати якого фінансуються з Державного бюджету через Державне казначейство. Він також підкреслює, що відповідно до рішення Конотопського міського суду від 9 червня 1999 року, рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року залишаються невиконаними з огляду на те, що бюджетне законодавство держави не передбачає такого виду витрат, а також через відсутність відповідної нормативної бази

щодо завдань, покладених на міністерства у випадку відсутності бюджетних коштів. З іншого боку, Суд звертає увагу на те, що цей же суд піддав критиці бездіяльність державних виконавців, на яких було покладено виконання вищезазначених рішень. Нарешті, Суд констатує факт того, що відстрочка виконання була надана до моменту, коли закладу-боржнику не будуть перераховані з Державного бюджету суми на сплату надбавок за вислугу років та допомоги на оздоровлення, але без встановлення жодного чіткого періоду.

40. Насамперед, Суд нагадує, що державний орган не може посилатися на відсутність коштів щоб не виплачувати борг, підтверджений судовим рішенням (cf. Вищезазначене рішення у справі “Бурдов проти Росії” (Bourdov), § 35). У такому випадку, Суд не може прийняти аргумент Уряду, що визначає таку відсутність як «виняткові обставини». Зокрема, Уряд не надав жодного доказу того, що виконання судових рішень у конкретних випадках за цих обставин могло б спровокувати серйозні проблеми суспільного порядку (див. “Імобіліаре Саффі” (Immobiliare Saffi) та “Меїцці” (Meazzi); а також рішення “Сколо проти Італії” (Scollo c. Italie), від 28 вересня 1995 року, серія А №315-С). Він також не подав жодної конкретної програми дій, спрямованої на виплату боргів, підтверджених судовими рішеннями, за умови існування бюджетних прогалин, у той час, коли рішенням Конотопського міського суду від 9 червня 1999 було констатовано необхідність урегулювання цього питання.

41. Беручи до уваги вищезазначені нормативні прогалини та факт того, що відстрочка виконання не визначала жодного строку, заявниця не мала жодної гарантії виконання рішення на свою користь у найближчому майбутньому. Таким чином, утримуючись протягом років від вживання необхідних заходів для виконання обов'язкових судових рішень, компетентні органи України порушили положення пункту 1 статті 6 Конвенції.

42. Отже, мало місце порушення цієї статті.

II. ПРО ЗАЯВЛЕНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ

43. Заявниця вважає, що невиконання рішень Конотопського міського суду від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року, що стосується виплати надбавки за вислугу років та допомоги на оздоровлення, належить розглядати як порушення статті 1 Першого Протоколу, відповідна частина якої передбачає таке:

« Кожна (...) особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений свого майна інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права. (...)»

A. Аргументи сторін

44. Уряд вважає, що держава не позбавила заявницю права власності на надбавки за вислугу років та допомоги на оздоровлення, що були визнані рішеннями Конотопського міського суду від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року. Відстрочку виконання зазначених рішень належить розглядати як тимчасове врегулювання права власності заявника, яке не суперечить статті 1 Першого Протоколу, оскільки таке врегулювання встановлене судом та ґрунтується на законі. Беручи до уваги те, що фінансові ресурси держави не дозволяють повну та одночасну сплату всіх надбавок за вислугу років, які належать викладацькому складу протягом 1997 року, Уряд вважає, що відстрочка виконання рішень переслідує правомірну мету, а саме справедливий розподіл бюджетних коштів в умовах економічних труднощів, властивих для перехідного періоду. З цього приводу Уряд нагадує, що стаття 1 Першого Протоколу залишає за державами право ухвалювати закони, необхідні для врегулювання користування майном, відповідно до

загальних інтересів. Під час впровадження економічної політики, законодавець повинен мати свободу дій для того щоб висловити свою думку як про існування проблеми, що має суспільний інтерес і потребує врегулювання, так і про вибір способів застосування останньо. Суд поважає спосіб вимоги загального інтересу у застосуванні якого є йому зрозумілими, за винятком випадків, коли його рішення виявляється відверто позбавленим обґрунтованих підстав (див. “Трайковські проти Колишньої Югославської Республіки Македонії” (*Trajkovski c. l'ex-République yougoslave de Macédoine*) (рішення), № 53320/99, 7 березня 2002 року). Говорячи про пропорційність втручання, Уряд підкреслює, що заявниця не відчувала «особливого та непомірного тягаря» (наприклад, вищезазначене рішення у справі *Меацци*). З цього приводу він зазначає, що заявник отримала залишок заборгованості з заробітної плати відповідно до зазначеного судового рішення. Що стосується надбавки та матеріальної допомоги, то заявниця користується правом звернення до суду щоб отримати адекватну компенсацію та індексацію суми через затримку виконання рішень. Таким чином, Уряд вважає, що він не перевищив свободи розсуду, якою він користувався для врегулювання користування майном.

45. Заявниця заперечує аргумент Уряду, відповідно до якого вона не була позбавлена права власності на її надбавку за вислугу років та допомогу на оздоровлення. Вона вважає, що вона була у ситуації, коли не могла розпоряджатися своїми грошима. Вона підкреслює, що в цьому конкретному випадку, мова не йде про сплату повної суми заборгованості всьому викладацькому складу, а тільки про виконання рішень на її користь. Вона підкреслює, що беручи до уваги мотиви відстрочки виконання рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року, вірогідність отримання нею надбавки за вислугу років та допомоги на оздоровлення у найближчому майбутньому була невеликою. Тобто, заявниця піддала сумніву користь та ефективність заяви про індексацію, зазначену Урядом.

В. Оцінка Суду

1. Щодо застосування статті 1 Першого Протоколу

46. Суд вважає, що рішення Конотопського міського суду від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року, яке зобов'язало державний заклад сплатити заявниці надбавки за вислугу років та допомоги на оздоровлення, стало остаточним і таким, що підлягає примусовому виконанню, створило право вимоги, достатнім чином встановлене, щоб підлягати задоволенню і вважатися „майном” відповідно до статті 1 Першого Протоколу (див. “Грецькі переробні заводи “Стран” і Стратіс Андреадіс проти Греції” (*Raffineries grecques Stran et Stratis Andreadis c. Grèce*), рішення від 9 грудня 1994 серія А № 301-В, стор.84, § 59; вищезазначене рішення у справі “Бурдов проти Росії” (*Bourdov c. Russie*), § 40; “Ясіуньєн проти Литви” (*Jasiuniene c. Lituanie*), § 44).

Таким чином ця стаття може застосовуватись.

2. Щодо дотримання статті 1 Першого Протоколу

47. Суд вважає, ще неможливість для заявниці домогтися виконання рішень, що вступили в законну силу, було втручанням у її право на майно (див. вищезазначене рішення “Бурдов проти Росії” (*Bourdov c. Russie*), § 40; “Ясіуньєн проти Литви” (*Jasiuniene c. Lituanie*), § 45).

48. Суд вважає, що стаття 1 Першого Протоколу містить три чіткі положення: перше, яке міститься у першому абзаці першого пункту та має загальний характер, проголошує принцип поваги до права власності; друге, яке міститься у другому абзаці того ж пункту, передбачає можливість позбавлення права власності та встановлює умови для нього; третє, яке міститься у другому пункті, визнає за державами повноваження регулювати користування майном відповідно до загальних інтересів. Мова не йде про правила, які не

мають зв'язку між собою. Друге та третє положення стосується конкретних випадків посягання на право власності; таким чином, вони повинні тлумачитися у світлі принципу, зазначеного у першому положенні (рішення у справі *Бейелер проти Італії* (*Beyeler c. Italie*), № 33202/96, § 98, CEDH 2000-I).

49. Суд підкреслює, що протягом періоду з квітня 1998 року до березня 2001 заявниця не могла користуватися правом власності на надбавку за вислугу років та допомогу на оздоровлення через нерегулярний характер фінансування з державного бюджету поточних витрат установи-боржника. Суд зауважує, що з 5 березня 2001 року право власності заявниці регламентувалося двома судовими рішеннями, які надали відстрочку виконання рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року. Таким чином, Суд вважає, що ця ситуація не може бути віднесеною до чітко визначеної категорії, властивої статті 1 Першого Протоколу, і повинна вивчатися у світлі загальної норми цієї статті.

50. Суд нагадує, що стаття 1 Першого Протоколу вимагає, перш за все і особливо, щоб втручання державної влади у використання права на майно було законним. Суду також належить з'ясувати чи дотримується справедлива рівновага між вимогами загального інтересу і вимогами захисту основних прав громадян ("*Спорронг і Льонрот проти Швеції*" (*Sporrong et Lönnroth c. Suède*), рішення від 23 вересня 1982 року, серія А №52, с. 26, § 69; "*Іатридіс проти Греції*" (*Iatridis c. Grèce*) [GC], №31107/96, §58, CEDH 1999-II). Пошук подібної рівноваги повністю віддзеркалюється в структурі статті 1, отже, в другому абзаці: повинно існувати пропорційно обґрунтоване співвідношення між зазначеною метою і засобами, що використовуються. Контролюючи виконання цієї вимоги, Суд визнає за державою певну свободу розсуду як для вибору способів впровадження, так і для вирішення, чи їх наслідки є виправданими та відповідають загальному інтересу у спробі досягти зазначеної мети закону (див. вищезазначену "*Іммобіліаре Саффі*" (*Immobiliare Saffi*), § 49; "*Меллахер та інші проти Австрії*" (*Mellacher et autres c. Autriche*), рішення від 19 грудня 1989 року, серія А №169, с.27, § 48, та Шасанью та інші проти Франції (*Chassagnou et autres c. France*) [GC], №№ 25088/94, 28331/95 та 28443/95, § 75, CEDH 1999-III).

51. Перш за все, Суд зауважує, що протягом періоду з квітня 1998 року до березня 2001 року, невиконання рішень від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року не мало жодної законної підстави, відсутність бюджетних коштів не може бути такою підставою.

52. Також, Суд звертає увагу на те, що двома рішеннями від 5 березня 2001 року, Конотопський міський суд надав відстрочку виконання зазначених рішень відповідно до певних процесуальних положень та після виявлення відсутності бюджетних коштів, що унеможливило сплату зазначених сум.

53. На думку Уряду, надана відстрочка є врегулюванням використання майна відповідно до загальних інтересів, оскільки одночасна та повна виплата всіх надбавок та матеріальних допомог викладацькому складу викликало б бюджетну кризу і, таким чином, призупинення соціальних виплат.

54. Суд нагадує, що ця справа стосується невиконання рішень, винесених на користь заявниці, а не виплати залишку належних надбавок викладацькому складу. Виходячи з цього, Суд звертає увагу на те, що Уряд не виступив у Суді з великою кількістю судових рішень про виплату коштів на тій самій підставі, і які очікують виконання (див., а contrario, "*Іммобіліаре Саффі*" (*Immobiliare Saffi*), "*Меацці*" (*Meazzi*) та "*Сколо*" (*Scollo*)).

55. Уряд, посилаючись на вищезазначене рішення у справі "*Трайковські*", вважає, що ця відстрочка відповідає свободі розсуду, наданої державам при врегулюванні користування майном та запровадженні економічної політики, що його стосується. Проте, беручи до уваги елементи, які знаходяться в його розпорядженні, Суд вважає, що зазначена відстрочка має індивідуальний характер. Насправді, Уряд не надав доказів того, що

відстрочка мала зв'язок з серією інших заходів, які спрямовані на вирішення проблеми боргів та відсутності ресурсів на основі рішень, які підлягають виконанню. Суд нагадує, що це відбулося через відсутність відповідної нормативної бази щодо завдань, покладених на міністерства у випадку відсутності бюджетних коштів, як це було визначено рішенням Конопотського міського суду від 9 червня 1999 року.

56. Крім того, Суд нагадує, що в принципі система тимчасового зупинення або відстрочка виконання судових рішень не критикується як така, особливо беручи до уваги свободу розсуду, дозволена в другому абзаці статті 1. Проте така система має наслідком ризик покладання на власників непомірного тягара, зокрема, щодо неможливості розпоряджатися своїм майном, і таким чином повинна передбачати певні процесуальні гарантії для спостереження за запровадженням системи та її непередбачуваних наслідків для права власності (див. вищезазначене рішення у справі “Імобіліаре Саффі” (*Immobiliare Saffi*) § 54).

57. Суд зауважує, що в цьому випадку відстрочка виконання рішення не містила жодного точного строку і що зазначене рішення залишається невиконаним вже протягом шести років. Більше того, для заявниці немає жодної гарантії, що воно буде виконаним у найближчому майбутньому. Очевидним є те, що ця ситуація важко узгоджується з вимогою передбачуваності, зазначеною в статті 1 Першого Протоколу. Виходячи з цього, навіть, якщо припустити, що втручання держави в право заявниці на повагу до її майна засноване на законі і служить правомірній меті, Суд вважає, що була порушена справедлива рівновага між вимогами загального інтересу і вимогами охорони права заявниці на її майно і що заявниця зазнала і продовжує нести особливий та непомірний тягар. Єдине і просте право згадане Урядом — звернутися до суду з метою отримання компенсації за таке запізнення та індексації суми, що вимагається заявницею, не здатне надати адекватного полегшення ситуації.

58. З огляду на вищезазначене, Суд вважає, що мало місце порушення статті 1 Першого Протоколу.

III. ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

59. Відповідно до статті 41 Конвенції:

« Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткову компенсацію, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію».

A. Шкода

60. Заявниця посилається на матеріальну та моральну шкоду. Що стосується матеріальної шкоди, у своїх первісних зауваженнях заявник вимагала суму 2 276,18 гривень, що відповідає загальній сумі надбавок за вислугу років та допомоги на оздоровлення за період з 1997 по 2002 роками. У подальших аргументах, вона зменшила суму до 747,68 гривень, приблизно 116,639 ЄВРО, що відповідає загальній сумі надбавок за вислугу років та допомоги на оздоровлення, зазначених у рішеннях від 1 квітня 1998 року та 4 березня 1999 року. Що стосується моральної шкоди, то пані Півень вимагає 100 000 ЄВРО, посилаючись на те, що нескінченні судові спори і неможливість примусити виконати остаточні судові рішення підтримують у ній відчуття невпевненості і приниження, що погіршили стан її здоров'я.

61. Уряд вважає, що претензії щодо моральної шкоди є надмірними. Він вказує, що зазначені рішення були виконані, в частині виплати заборгованості з заробітної плати. Крім того, невиконання вимог, що залишилися за цими судовими рішеннями не має

дискримінаційного характеру, а пов'язується з відсутністю бюджетних коштів. Уряд вважає, що можлива констатація про порушення пункту 1 статті 6 Конвенції і статі 1 Першого Протоколу становитиме сама по собі достатню справедливу сатисфакцію

62. Суд вважає, що заявниця зазнала матеріальної шкоди через невиконання рішень суду у справі та моральної шкоди, що полягає в глибокому відчутті несправедливості, викликаному тим фактом, що протягом шести років всупереч остаточному і такому, що дає право на примусове виконання, судовому рішенню вона не отримала реального захисту її прав.

63. Беручи до уваги ці аргументи, відповідно до статті 41 Конвенції Суд присуджує пані Півень 117 ЄВРО за завдану матеріальну шкоду та 3 200 ЄВРО моральної шкоди.

В. Витрати

64. Заявниця вимагає 260 гривень (приблизно 42 ЄВРО), з яких 60 гривень за витрати, понесені під час звернення до національного суду (гонорар, сплачений адвокату за редагування позовів та касаційної скарги) та 200 гривень за витрати у Суді (витрати на переклад та поштові послуги). Вона посиляється на неможливість надання Суду підтверджувальних документів з тієї причини, що всі відповідні договори з адвокатами і перекладачами укладались в усній формі.

65. Уряд вважає, що відсутність доказів зазначених витрат не можуть свідчити про їх реальність (наприклад, "*Wettstein проти Швейцарії*" (*Wettstein c. Suisse*), n° 33958/96, § 56, CEDH 2000-XII).

66. Відповідно до практики Суду заявник може отримати відшкодування своїх витрат тільки якщо підтверджено їх реальність та необхідність, а також помірний характер. У цьому випадку та беручи до уваги ці критерії, Суд вважає розумною суму 42 ЄВРО і надає її заявниці.

С. Пеня

67. Суд вважає доцільним визначити пеню на основі граничної позичкової ставки Європейського Центрального банку плюс три відсоткових пункти.

НА ЦИХ ПІДСТАВАХ СУД ОДНОСТАЙНО,

1. *Постановляє*, що порушено пункт 1 статті 6 Конвенції;
2. *Постановляє*, що порушено статтю 1 Першого Протоколу;
3. *Постановляє*
 - a) що держава-відповідач повинна відшкодувати заявниці, протягом трьох місяців, починаючи з дати, кола це рішення набуде чинності відповідно до другої частини статті 44 Конвенції, такі суми, конвертувавши їх у гривню за курсом, чинним на дату платежу:
 - i. 117 ЄВРО (сто сімнадцять ЄВРО) компенсації матеріальної шкоди;
 - ii. 3 200 ЄВРО (три тисячі двісті ЄВРО) компенсації моральної шкоди;
 - iii. 42 ЄВРО (сорок два ЄВРО) компенсації судових витрат;
 - iv. будь-який податок, що може справлятися із зазначених сум;

b) що починаючи з завершення зазначеного періоду й до сплати, на ці суми нараховуватиметься пеня у розмірі граничної позичкової ставки Європейського Центрального Банку плюс три відсоткові пункти.

4. *Відхиляє* решту вимог про справедливу сатисфакцію.

Учинено французькою мовою і повідомлено письмово 29 червня 2004 відповідно до другого та третього пунктів статті 77 Регламенту.

Секретар Суду Т.Л. Ерлі

Голова Суду Ж.-П. Коста